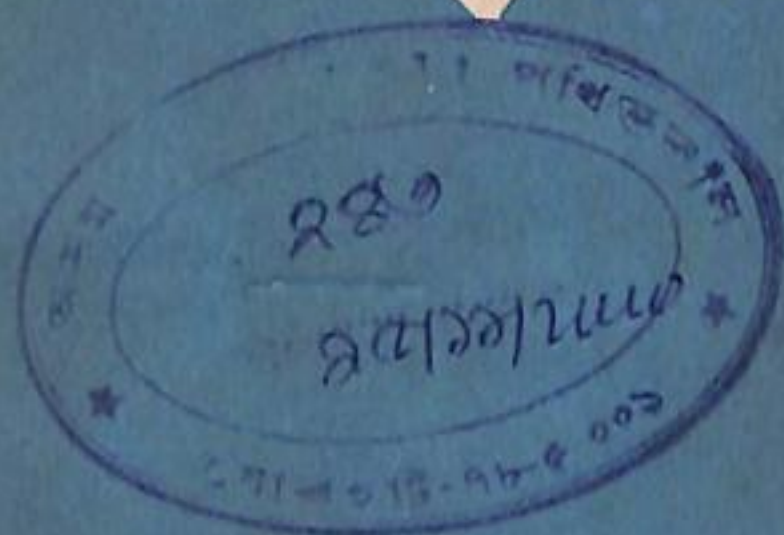

দেউৰী চু দাগাৰেবা

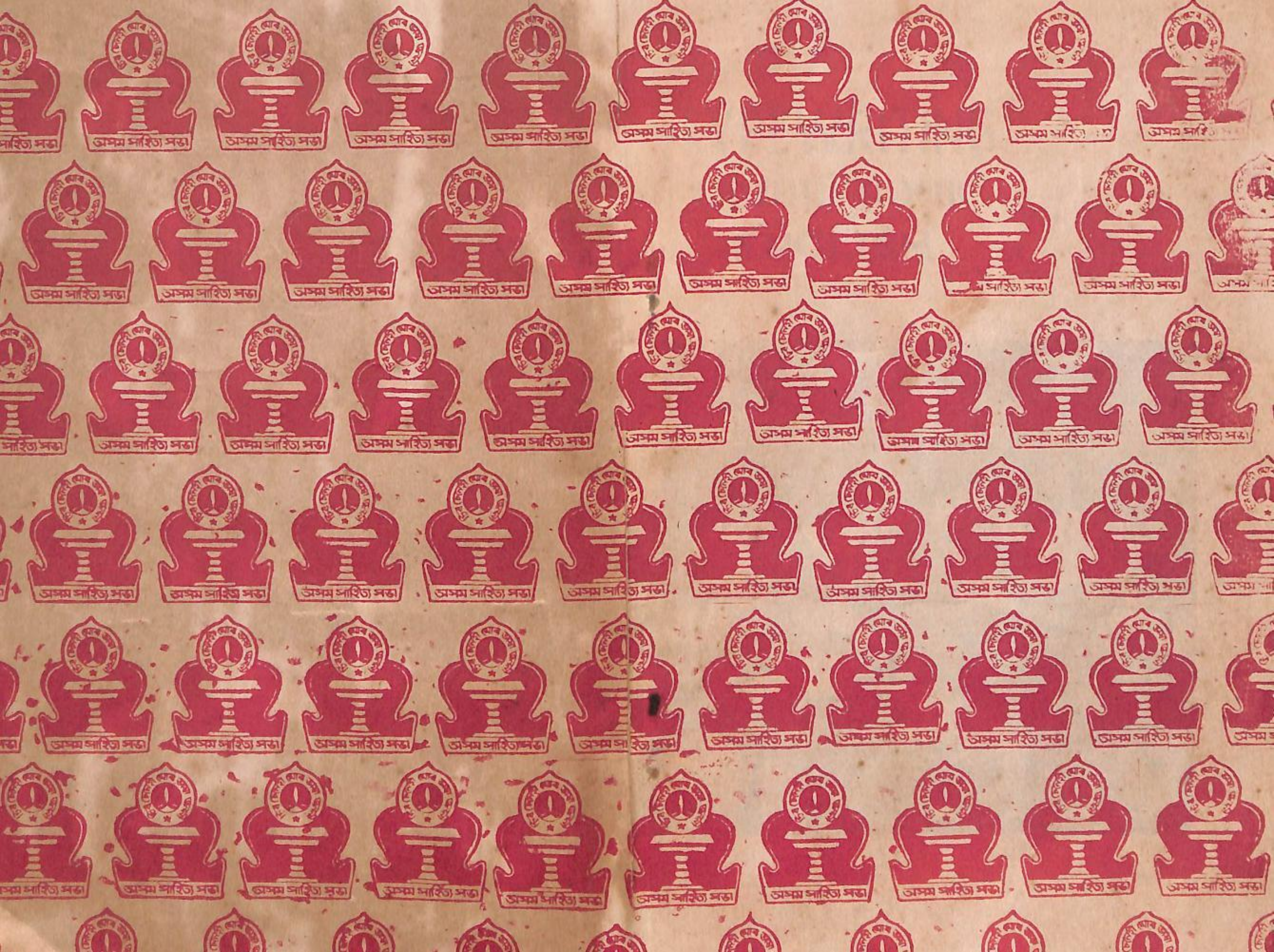
[দেউৰী শব্দ-জ্যোতি]

11126

অসম সাহিত্য সভা

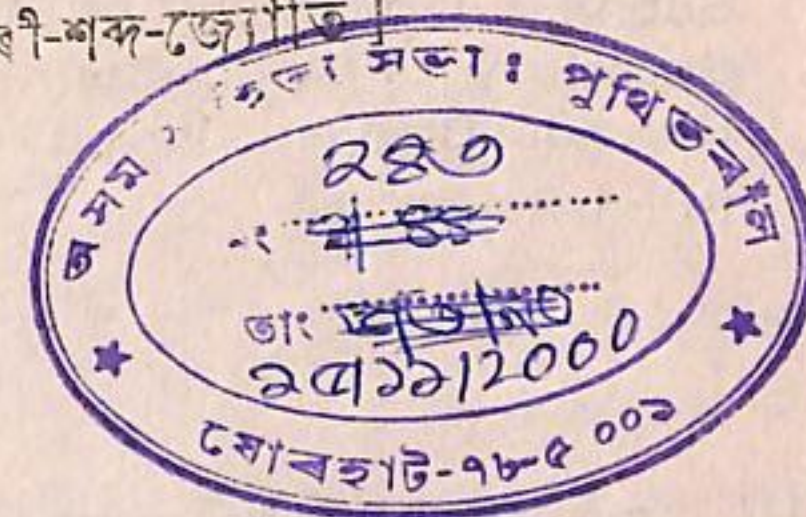

11126

দেউৰী চু দাগাবেৰা

[দেউৰী-শব্দ-জ্যোতি]

সংকলক আৰু সম্পাদক

নৃপেন দেউৰী

অসম সাহিত্য সভা

১৯৮৯

DEURI CCHU DAGAREBA (Deuri Sabda Jyoti)
A collection of Deuri Vocabulary, compiled and
edited by Sri Nripen Deuri, President, Deuri Sahitya
Sabha, and published by Amal Rajkhowa, Gen.
Secretary of Asam Sahitya Sabha, Chandra Kanta
Handiqui Bhavan, Jorhat - 785 001 February, 1989.
Price Rs 8 00

গ্রন্থ-স্বত্ব অসম সাহিত্য সভা

প্রকাশক :

অমল বাজখোৱা
প্রধান সম্পাদক,
অসম সাহিত্য সভা,
চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱন : যোৰহাট।

২৪৩ (৫৮)

প্রকাশ-কাল : ১৭ ফেব্ৰুৱাৰী : ১৯৮৯

মূল্য : আঠ টকা

মুদ্ৰক :

ৰূপম প্ৰিণ্টাৰ্চ

যোৰহাট

॥ প্রধান সম্পাদকৰ নিৰ্বাচন ॥

অসমৰ জনজাতীয় ভাষা-সংস্কৃতিৰ উন্নয়নৰ বাবে অসম সাহিত্য
সভাই ১৯৭৩ চনত এখনি আঁচনি গ্ৰহণ কৰে আৰু এই আঁচনিৰ
ভিত্তিত অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীয় পৰিচয়-জ্ঞাপক, লোকগীত আৰু
শব্দ-সম্ভাৰ সম্পৰ্কীয় এসানি পুথি প্ৰকাশৰ আঁচনি লয়। ১৯৮১
চনত এই আঁচনিৰ ভিত্তিতেই অসমৰ অন্যতম জনগোষ্ঠী দেউৰীসকলৰ
শব্দাৱলী পুথি আকাৰে প্ৰকাশ কৰে। ড° উপেন্দ্ৰনাথ গোস্বামীয়ে সংগ্ৰহ
কৰি দিয়া “দেউৰী শব্দমালা” পুথিখন প্ৰকাশ কৰা হৈছিল। দেউৰী
সাহিত্য সভাৰ সভাপতি শ্ৰীমূৰ্ত্তি দেউৰীয়ে সংগ্ৰহ কৰা দেউৰী শব্দ-
মালাৰ অন্যতম পুথি “দেউৰী চু দাগাবেবা” (দেউৰী শব্দ-জ্যোতি)
খন অসম সাহিত্য সভাই ১৯৮৭ চনতে প্ৰকাশ কৰাৰ বাবে আঁচনি লয়।
দেউৰী সাহিত্য সভাৰ তৰফৰপৰা প্ৰকাশ কৰিবলৈ দিয়া এই পুথিখনত
দেউৰী ভাষাৰ বৈশিষ্ট্য আৰু নতুন শব্দৰো সম্ভেদ পোৱা যাব। আমি
আশা কৰিছোঁ, এই পুথিখনে দেউৰীসকলৰ লগতে সমগ্ৰ অসমীয়া
ভাষাকো উপকৃত কৰিব। পুথিখন সংকলন কৰোঁতা দেউৰী সাহিত্য সভাৰ
সভাপতি শ্ৰীমূৰ্ত্তি দেউৰীদেৱলৈ আৰু দেউৰী সাহিত্য সভালৈ শলাগ
জ্ঞাপন কৰিলোঁ। পুথিখন পুনৰীক্ষণ কৰি দিয়াৰ বাবে ড° বামপ্ৰসাদ
দেউৰীদেৱলৈ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

পুথিখন ছপাই দিয়াৰ বাবে যোৰহাটৰ ৰূপম প্ৰিণ্টাৰ্চক ধন্যবাদ
জনালোঁ।

ফেব্ৰুৱাৰী ১৭, ১৯৮৯
চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱন
যোৰহাট ৭৮৫০০১

অমল বাজখোৱা
প্রধান সম্পাদক
অসম সাহিত্য সভা

দেউৰী চু-ছেৰা চেংচাৰ (দেউৰী সাহিত্য সভা)
প্ৰধান সম্পাদকৰ কলমৰ পৰা

ইতিহাসৰ বুকুত যদিও দেউৰী জনগোষ্ঠীৰ স্বকীয় বৈশিষ্ট্য আছে আৰু এই স্বকীয় বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ জাতিটোৰ বিষয়ে স্বৰ্ণাক্ষৰে লিপিবদ্ধ কৰি গৈছে, যদিও দেউৰী ভাষা-বৃষ্টিৰ অতীত গৌৰৱৰাজিৰ বিষয়ে বিভিন্ন ঐতিহাসিক আৰু ভাষাবিদে এই ভাষাৰ উন্নয়নৰ কথা সদৰি কৰি গৈছে, তথাপি সময়ৰ সোঁতত ইয়াৰ উপযুক্ত চৰ্চা আৰু চিন্তাশীল ব্যক্তিৰ অভাৱত এই চহকী ভাষাৰ অৱস্থা একে অৱস্থাতে আছিল। এনে অৱস্থাতে দেউৰী জাতিৰ উদীয়মান চিন্তাশীল গৱেষকৰ হিয়াৰ আম-ঠুত দেউৰী ভাষাই স্থান লাভ কৰি উজ্জলৰ পৰা উজ্জলতৰ ফালে আগবঢ়াত আমি অদম্য হেঁপাহ আৰু অফুৰন্ত আশাৰে জাতিৰ উন্নতিৰ শুভক্ষণলৈ বাট চাই আছোঁ। তাৰেই ফলশ্ৰুতিৰূপে দেউৰী ভাষাৰ চিন্তাশীল লেখক, দেউৰী সাহিত্য সভাৰ বৰ্তমানৰ সভাপতি শ্ৰদ্ধেয় শ্ৰীযুত নৃপেন দেউৰীৰ প্ৰায় দুইদশকৰ প্ৰবল চেষ্টাত সৃষ্টি হ'ল “দেউৰী শব্দ-জ্যোতি” পুথিখন।

পুথিখনি সংকলকৰ পৰা সাহিত্য সভাই গ্ৰহণ কৰি ১৯৮৭ চনৰ ২২ নৱেম্বৰ তাৰিখে যোৰহাট আইন মহাবিদ্যালয়ত সভাৰ বিশেষ বৈঠকত অনুমোদন জনায় আৰু দেউৰী ভাষাৰ প্ৰথম লেখক শ্ৰদ্ধেয় শ্ৰীযুত বিশ্বকান্ত দেউৰী ভৰালীদেৱৰ দ্বাৰা উন্মোচন কৰা হয়। পুথিখনি যুগোতোৰা সময়ত যে যথেষ্ট কষ্ট হৈছিল তাক সহজেই অনুমেয়। তথাপি লেখকৰ উৎসাহ আৰু জাতিৰ প্ৰতি থকা আন্তৰিক শ্ৰদ্ধাৰ বাবে জয় জয়তে লেখক ডাঙৰীয়ালৈ সভাৰ তৰফৰ পৰা ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছোঁ। সেই সময়তে আমাৰ অনুৰোধ বক্ষা কৰি অসম সাহিত্য সভাই এই মূল্যবান পুথিখনি প্ৰকাশ কৰাৰ প্ৰস্তাৱ আগবঢ়োৱাত আমি প্ৰবল আনন্দেৰে পুথিখনি তেখেতসকলক গতাই দিওঁ। বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ লগত সময়ৰ বক্ষাৰ্থে অসম সাহিত্য সভাৰ এনে প্ৰচেষ্টাৰ প্ৰতি দেউৰী সাহিত্য সভাৰ তৰফৰ পৰা

[৫]

তেখেতসকলক কৃতজ্ঞতাৰে ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছোঁ। বিশেষকৈ সভাৰ প্ৰধান সম্পাদক শ্ৰদ্ধেয় শ্ৰীযুত অমল বাজখোৱাদেৱৰ আন্তৰিক উদ্যোগৰ প্ৰতি গভীৰ শ্ৰদ্ধা আৰু ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছোঁ।

আমি পুথিখনি অনুমোদন জনোৱাৰ পিছতো অৰ্থৰ অভাৱত প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰা অৱস্থাত জাতিৰ মহান স্বাৰ্থৰ প্ৰতি লক্ষ্য কৰি পুথিখনি লিখু কৰি প্ৰকাশ কৰি দিয়াৰ বাবে সেই সময়ৰ যোৰহাট সংমণ্ডলৰ জলসিঞ্চন (অনুদান) বিভাগৰ সহ-অভিযন্তা শ্ৰীমান বিমলা প্ৰসাদ দেউৰীলৈ আমাৰ হিয়াভৰা মৰম যাচিছোঁ।

পুথিখনিত সংকলকে বহু মৃত শব্দৰ সংযোজন কৰিছে যদিও বহু শব্দ থাকি যোৱাৰ অৱকাশ নথকা নহয়। সেয়ে সহানুৰূপ পাঠকসকলৰ আন্তৰিক পৰামৰ্শ পৰৱৰ্তী সংকলনত পোৱাৰ আশা ৰাখিলোঁ। দেউৰী ভাষা-সাহিত্যৰ উপৰিও অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যলৈ পুথিখনিয়ে অবিহনা যোগাব বুলি মোৰ আশা। সমূহ অসমবাসী ৰাইজে পুথিখনি আদৰিলে সংকলকৰ চেষ্টা সফল হ'ব আৰু দেউৰী সাহিত্য সভাৰ অনুমোদনো সৰ্ব-স্বীকৃত হ'ব। অনাগত দিনবোৰত দেউৰী সাহিত্য সভাই অসম সাহিত্য সভাৰ সৈতে ভাতৃসুলভ সহযোগ আগবঢ়োৱাৰ প্ৰতিশ্ৰুতিৰে কলমৰ অন্ত পেলালোঁ।

“জাৰিয়' চুবে জোনা দাগাৰেন”। ইতি

নামদেউৰী উঃ মাঃ বিদ্যালয়

১৭/১০/৮৯

খগেনচন্দ্ৰ দেউৰী

প্ৰধান সম্পাদক

দেউৰী চু-ছেৰা চেংচা

(দেউৰী সাহিত্য সভা)

সংকলকৰ একাষাৰ

দেউৰী ভাষা অতি পুৰণি ভাষা। এসময়ত এই ভাষাই নিজা ৰূপ ধাৰণ কৰি জিলিকিছিল যদিও সময়ৰ সোঁতত ই মৃতপ্ৰায় অৱস্থাত ব'ল। দেউৰী ভাষা জীৱিত কৰাৰ প্ৰয়াসেৰে কলেজত পঢ়ি থকা অৱস্থাত ১৯৭১ চনত এই পুথিখনি লিখিবলৈ আগবাঢ়িলোঁ। কিন্তু অৰ্থৰ অভাৱত প্ৰকাশ কৰিব পৰা নহ'ল। পুথিখনি যুগুতোৱাৰ ক্ষেত্ৰত বিভিন্ন গাঁৱৰ বয়োবৃদ্ধসকলৰ পৰা যথেষ্ট সহায় লৈছিলোঁ। পুথিখনিত ক্ৰগীবিচ্যুতি থকাটো স্বাভাৱিক। এই বিষয়ে সদাশয় পাঠকে আঙুলিয়াই দিলে কৃতৰ্থ হ'ম। এইখিনিতে কিতাপখন লিখি থকা অৱস্থাত সহায় কৰোতা নাৰায়ণপুৰ বৰদেউৰী গাঁৱৰ সৰ্বশ্ৰী গগণ দেউৰী, জিলিকা দেউৰী, বেতুৰাই দেউৰী, পোৱালচন্দ্ৰ দেউৰী, কমলাকান্ত দেউৰী আৰু যোৰহাটৰ শ্ৰীনামলচন্দ্ৰ দেউৰীৰ নাম উল্লেখ নকৰি নোৱাৰিলোঁ। তদুপৰি যি সকলে দিহা পৰামৰ্শ আৰু উৎসাহ যোগাই উপকাৰ কৰিলে সেইসকল সৰ্বশ্ৰী বিপুলচন্দ্ৰ দেউৰী, বিক্ৰমচিং দেউৰী, যতীন্দ্ৰকুমাৰ দেউৰী, গোলাপ দেউৰী, এচেনচন্দ্ৰ দেউৰী, অজিতকুমাৰ দলে, নন্দেশ্বৰ পেণ্ডু, বোগেশ্বৰ বৰা, লম্বোদৰ দলে, ভীম লাল দলে সুভান সিং দেউৰী ভৰালী আদি শুভাকাংক্ষীসকলৰ অকুণ্ঠ সহানুভূতি আৰু হৃদয়তাৰ কথা পাহৰিব নোৱাৰোঁ।

পুথিখনিৰ পাণ্ডুলিপি যুগুতাই দিয়াৰ বাবে বন্ধুবৰ শ্ৰীকমল দত্ত আৰু শ্ৰীমান হেম শইকীয়াটলৈ মোৰ হিয়াভৰা ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

দেউৰী সাহিত্য সভাই পুথিখনি অনুমোদন জনোৱাৰ বাবে সমূহ কৰ্মকৰ্তালৈ ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

পুথিখনিৰ সংকলক আৰু দেউৰী সাহিত্য সভাৰ সভাপতি হিচাপে অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰধান সম্পাদক, শিক্ষাবিদ, মোৰ পূজনীয় শিক্ষাগুৰু শ্ৰদ্ধেয় শ্ৰীযুত অমল বাজখোৱাদেৱে কিতাপখনি চাই এটি সু-চিন্তাবে অভিমত প্ৰকাশ কৰি প্ৰকাশৰ সুবিধা কৰি দিয়াত তেখেতৰ ওচৰত চিৰধৰণী হ'লোঁ।

সদৌ শেষত পুথিখনি যুগুত কৰা আৰু প্ৰকাশ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত ছাত্ৰ অৱস্থাৰ পৰা লগতে ছাঁৰ দৰে ঘূৰি ফুৰি মুদ্ৰণৰ প্ৰফ চাই সহায় কৰোতা ভাগিন শ্ৰীমান খগেনচন্দ্ৰ দেউৰীলৈ মোৰ কৃতজ্ঞতা যিচিলোঁ।

কিতাপখনি বিশেষ তহাৱধানত মুদ্ৰণ কৰি দিয়াৰ বাবে ৰূপম প্ৰিণ্টাৰ্চলৈ ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

প্ৰথম সংস্কৰণত অনিচ্ছাকৃতভাৱে বৈ যোৱা ভুলৰ বাবে সহৃদয় পাঠকসকলৰ ওচৰত ক্ষমা বিচাৰিছোঁ। কিতাপখনৰ পৰা বাইজৰ উপকাৰ হ'লে মোৰ কষ্ট সাৰ্থক হ'ব। ইতি

নৃপেন দেউৰী
নামদেউৰী গাঁও, যোৰহাট

১৭/২/৮৯

মৰ্চি চিগা

(মানব গোষ্ঠী) :— HUMAN FAMILY

দেউৰী

অসমীয়া

ইংৰাজী

মৰ্চি

মানুহ

Man

মূকাণ্ড

পুৰুষ

Male

মিচিণ্ড

স্ত্ৰী

Female

মূকাণ্ড মৰ্চি

মতা মানুহ

Male

মিচিণ্ড মৰ্চি

তিবোতা মানুহ

Woman

ববা, বাং, বা

পিতা, দেউতা

Father

য়ই, য়ং, য়

মাক আই মা

Mother

চিদা, দাই, দা

দদাই

Uncle

মাকু

থুৰী

Aunt

মাই

মাহী

Uncle

পেই

পেহী

মমাই

মোমাইদেউ

মম

ভাগিন

চিদা, দায়, মাই

দাদাইদেউ, মাহীদেউ

মমায়, পেইয়, পিচা

মোমাইদেউ, পেহীদেউ

পিচাচি

লৰা, জীয়েক

মোচা

লৰা

মজি

ছোৱালী

মোচা-মজি

লৰা-ছোৱালী

এৰা/গিৰি মোচা

কেচুৰা

নিজিনেয়া

শিক্ষক

পৰিয়া পৰিয়াচি

ছাত্ৰ-ছাত্ৰী

দমজুচি

বচকী তিবোতা

দেকাণ্ড

ডেকা

Cusion

Boy, lad

Girl, lass

Childrens

Baby

Teacher

Students

Belle

Young

দেকাগুমচি	ডেকা মানুহ	Young man
পিলিগ'রাচি	গাভৰু ছোৱালী	Young girl
গিৰা মচি	বুঢ়া মানুহ	Old man
গিৰাচি মচি	বুঢ়ী মানুহ	Old woman
চু, মচি	ভদ্রলোক, ভদ্রমহিলা	Gentle man, Gentle woman
চিয়ী কুন/লাহাবামচি	বিয়া কৰোৱা মানুহ	Married man,
চিয়ীকিৰি/লাহাবামচি	বিয়া নকৰোৱা মানুহ	Bechelor
য়া-হিন্দুকবা মচিগা	বিয়াহোৱা ভিবোতা	Married Woman
য়া-হিন্দুকবা মচিগা	বিয়া নোহোৱা ভিবোতা	Un married woman
গুজুচি	বিধবা	Widow
গুজু	বৰলা	Widower
উগামুয়া	খেতিয়ক	Cultivator
উগা মুয়া মিৰা	খেতিয়ক লৰা	Plough boy
য়া মচি	গিৰিহ'ত	Owner
মুকা/মচি	স্বামী/গিৰিয়েক	Husband
মচি/মচি	মৈত্ৰী/পত্নী	Wife
মিৰাচিয়/মতু	চাকৰণী	Maid servant
পিচা	পুত্ৰ	Son
পিচাচি	জীয়েক	Daughter
মিৰ/মমতু	চাকৰ	Servant
মচা	মহা	Uncle
গগৈ	ভাই	Younger brother
গই	ভনী	Younger sister
মেগিৰি	শালপতি	Brother-in- law
য়ামচি	বিয়নী	Mother-in-law

য়ানু	বইনাৰ	Brother-in-law
আনু	জেঠেৰী	Brother-in-law
য়ামি	বিয়ে	Father-in-law
হ'ই	মিতা	Friend
চিমৰ	দেওৰ	A husbands younger brother
আমৰ	ভনী জোৱাই	Son-in-law
আৰ	জেশাহু	Sister-in-law
য়'পায়া/নিমুমা পিচা	তোলনীয়া' পো	Adopted son
হালৈ	জ্ঞাত	Kinsman
পিচু	নাতি	Grand son
পিচুচি	নাতিনী	Grand daughter
লবিচ্চিমা	মাহী আই	Step mother
লবি পিচা	সতীনী পো	Step son
লবি পিচাচি	সতিয়াজী	Step daughter
চিগিৰা	শহুৰ	Father-in-law
চিগিৰাচি	শাহু	Mother-in-law
চিনু	খলশালী	Brother-in-law
চিয়ী	ভাই বোৱাৰী	Sister-in-law
আজ	জোৱাই	Son-in-law
আয়া	বোৱাৰী	Daughter-in- law
কাই	ককাইদেউ	Elder brother
বাই/বেবে	বাইদেউ	Elder sister
দি/দিদি	ককাদেউতা	Grand father
জি/জিদি	অ ইতা	Grand mother
হই/হই ।	সুহৃদ/বন্ধু	Friend
য়া-দাবিৰ	ওচৰ চুবুৰীয়া	Neighbour
চিগা	নৃপদায়	Caste

সগায়:	চাহবাগানৰ বনুৱা	Tea-garden labour
মেইগায়	নেপালী	Nepali
কাৰিহায়া	কছাৰী	Kashari
তিৰিচিতি হায়া	বেঙ্গলী	Bengali
লিজায়	মুছলমান	Muslim
মচিয় অতু-আপাচু	মানুহৰ অংগ প্রত্যংগ	Human limbs
চ	গা, শৰীৰ	Body
গুময়গিকু	মগজু, ঘিউ	Brain
কিনা	ডাঢ়ি	Beard
চুচা	গোফ	Mustach
ইমাৰি	পিঠি	Back
ইমাৰিচিকু	ৰাজহাড়	Back bone
উঁচতু	ওপৰপেট	Belly
জঁকা	ককাল	Waist
কিং	চুলি	Hair
গুম	মূৰ	Head
দুমজু, দুক	মুখমণ্ডল	Face
দুমজু	মুখ	Mouth
হাতি	দাঁত	Tooth
দুমজু, দাচু	ওঁঠ	Lip
চেঁ	বুকু	Chest
অঁতু	হাত	Hand
অঁতুপা	হাতৰ তলুৱা	Palm
চিমক	কাঁমিহাড়	Rib
অঁতুকুপি	হাতৰ মুঠি	Fist
দিত	ডিঙি	Neck
দিতলি	গলধন	Nape

চিদানুম	গাঁঠি	Joint
মুকুতি	চকু	Eye
আঁকু	কাণ	Ear
আঁকুয় চহু/হৰ	কাণৰ বিহা	Ear box
আঁকুয় জিং	কাণৰ কনামাকৰি	Ear wax
হাকুক	গাল	Cheek
চিই	জিভা	Tongue
গাঁচাঁ	থঁতৰি	Chin
হাতি-তা	দাঁতৰ আলু	Gum
পাউতা	কাষলতি	Arm pit
আপাচু	ভৰি	Leg
আপাচু চিয়া	ভৰিৰ পতা	Foot
আপাচু চিকা	ভৰিৰ কলাফুল	Colb
আপাচু চিদামা	ভৰিৰ গাঁঠি	Ankle
তিকা	তপিনা	Hip
অতুয় চিদানমা	হাতৰ গাঁঠি	Wrist
অচঁতি	আঙুলি	Finger
গাঁতু	নাক	Nose
গাঁতুয় গু হৰ	নাকৰ গিৰি	Nostril
মুকু তয় লি	চকুৰ মণি	Eyeball
গুময়-জিং	মূৰৰ উঁফ	Dandruff
কুময় উঁতু	তলপেট	Abdomen
গাঁজি	থু	Spittle
চেঁকু	মন	Mind
দুমজু-জি	লৈলাৰটি	Saliva
আ জ	মূত, প্রস্রাব	Urine
গাঁপি	ভালু	Palate
গুময়-গাঁপি	মূৰৰ লাওখোলা	Skull
পিচ	কপাল	Fore head

মুকুতি চেন্না	চকুৰ পতাব নোম	Eye-lash
অচিগি	নখ	Nail
চেকু	কোলা	Lap
আগু	আঠা	knee
আপাচু আতা	গোবোৱা	Heel
চিকুৰ	ছাল	Skin
চিকু	অস্তি হাড়	Bone
পিচু/চুচু	মাংস, মঙহ	Flesh, Meat
চি-কেগুকেগাচ চিতি	নিৰ	Nerve
চি	তেজ	Blood
গিৰিজি	স্বাম	Sweat
চিতা	শোচ	Stool
চিকা	আত্মা	Soul
বপু	বাহু	Arm
পপু	কাণ্ধ, কান	Shoulder
আপাতু	উক, কবঙগ	Thigh
আপাবাজি	ভৰিব তলুৱা	Sole of the foot
চিপ	যোনি	Female organ
চিকা	কলিজা, হৃদপিণ্ড	Heart
চিপু	নাড়ী	Artery
উজু	নাভি	Navel
পুপুতি	স্তন	Breast
জামু	ছাঁ	Sadow

দুৱা-দুপুৰ (পশুগোষ্ঠী) Beast Life

মেচি	পশু	Beast
মিদিগে	মেকুৰী	Cat
চি	কুকুৰ	Dog
মুচু-চিম্বা	গাইগৰু	Cow

মুকাগু মুচু	বলধ, বাড়গ	Bullock Ox
মিচিগু পিচা	গাইব পোৱালী	Calf
লেপেদুৰ/মে	ছাগলী	Goat
দুক	ঘোৰা	Horse
দুকপিচা	ঘোৰা পোৱালী	Colt, foal
চুমুচা	গাহৰি	Boar
চুমুচা	গাহৰি পোৱালী	Pig
মেই	ম'হ	Baffalo
মেচিং	হাঁহৰি পহু	Dear
মিদিগে পিচা	মেকুৰী পোৱালি	Kitten
চি পিচা	কুকুৰ পোৱালী	Puppy
চিকে	নিগনি	Mouse
চেকে	এন্দুৰ	Rat
চিয়কিয়া মেচা	কুকুৰনেচীয়া বাঘ	Wolf
মেচুক	শিয়াল	Fox
মেতু	ভালুক	Beer
মেচা	বাঘ	Tiger
মেচিগুজু	কেটেলাপহু	porcupine
লুকু	নেউল	Mongoose weasel
ইকু	বাঘদৰ	Monkey
মেউ/মিয়উ	হাতী	Elephant
মেগ	গাঁড়	Rhinoceros
মেচা	উদু	Olter
দুচুৰা	বাদুলী	Bat
চুকুচিমা/মিচিগুচু	মাইকী গাহৰি	Sow
দুকুচিমা/মিচিগুদু	মাইকী কুকুৰা	Hen, bitch
দুপাদু/মুকাগুদু	মতাকুকুৰা	Cock
দু	কুকুৰা	Hen
দুজা	কাণী	Egg

মেজা	ববাগাহাঁহি	Boar, Hog
মেপ্পুং	সিংহ	Lion
দুৰা	চবাই	Bird
দুকা	কাউৰী	Crow
দোজিদুকা	চোবা কাউৰী	Raven
দুৰ্ভা	কুকুৰা পে বালী	Chicken
দুচ্চা/দুচ্চি দুৰা	কপা চবাই	Dove
দুকে	ভাটৌ চবাই	Parrot
কাঁকে	কুলী চবাই	Cuckoo
তাকৈ	কেতেকী চবাই	A kind of migratory bird
দুদি	ময়ূব/ম'ৰা চবাই	Pea-Cock
দু চৰি	পাৰ চবাই	Pigeon
দুকাৰ	চতুয়া শালিকা	A kind of bird
দুচাব	কাণকুৰিকা	A kind of bird
নাকংক	চাতক	A species of bird
দেবজোঁ	বনকুকুৰা	A kind of jungle bird
দেকুমুৰ	হাঁহ	Duck
দেকুমুৰ পিচা	হাঁহ পোৰালি	Duckling
মিলিগোদেকুমুৰ	পাতি হাঁহ	Duck
দুৰাদিবাঁয়া	শেন চবাই	Hawk, Falcon
দুৰ	চিসনী	Kite
দুচিৰিং	ঘৰচিৰিকা	Sparrow
চগন	শগুণ	Vulture
মেতুৰা	মেথোন	Indian Bison
লেজায়া	কেকেটুৰা	Squirrel
লেধকুং	খেঠী	Lizard
দুৰামাগক	পঘুমা চবাই	A kind of bird

দুৰাচিমা	কুকুৰা চবাই	The fishing eagle
চিৰিয়া বিয়াঁয়া	মাছবোকা চবাই	King fisher
চিৰিংগয়া	ফেঁচা	Owl
ইৰিক/দুকুৰা	শালিক	A kind of bird
দুৰাগুচি	বগলী	Heron, Paddy bird
পাকুৰি	ভোমোৰা	The black bee

দুৰা-দুপৰয় মাত (পশু-পক্ষীৰ মাত) Cries of Beasts and Birds

চি চুৰা	কুকুৰ ভুকভুকনি	Bark
গিয়ার বেনবেনাবা	মৌ মাখিৰ গুণগুণনি	Hum
দুয় উগাবা	কুকুৰাৰ মাত	Crow
দুকা উগাবা	কাউৰীৰ মাত	Caw
ইকুয় উগাবা	বান্দবৰ মাত	Chatter
দুকেয় উগাবা	কুলিৰ মাত	Coo
লুজুয় উগাবা	ভেকুলিৰ মাত	Crook
মুচু উগাবা	গৰুৰ হেম্বেলনি	Low
মিদিগে উগাবা	মেকুৰীৰ মাত	Mew
চিকুয় উগাবা	নিগনিৰ মাত	Squeak
চুমচায় উগাবা	গাহাঁহি পোৰালিৰ মাত	Squak
মেচা উগাবা	বাঘৰ গোজবনী	Growl
চিৰিংগয়া উগাবা	ফেঁচাৰ শব্দ কান্দোন	Hoot
মেপ্পুং উগাবা	সিংঘৰ গজ্জন	Roar
দুকয় উগাবা	ঘোৰাৰ চিহি শব্দ	Neigh
দুদিয় উগাবা	ম'ৰা চবাইৰ চিঞৰ	Scream
দু-গিগাবা	কুকুৰাৰ ডাক	Cock-crow
দুৰা-দুপৰয় আতু অপাচু (পশু-পক্ষীৰ অংগ)	প্রত্যঙ্গ	Limbs of animals and Birds
দুৰায় দুমজু	চবাইৰ ঠোঁট	Beak bill

দুৱায় আচাঁগ	চবাই নখ	Claw
বকুৰাচ	পাখী	Feather
মেচিয় চিমু	পশুব নোম	Fur
মেচিয় চিকু	পশুব ছাল	Hide skin
নু	শিং	Horn
আমা	কঁজ	Hump
কিং	কেশব, চুলি	Mane
চিয়ঁয় চিদা	মাছৰ বাকলি	Scale
চিমি	নেজ	Tail
মেউয় বুকু	হাতীৰ শুব	Trunk
মেউয় হাত	হাতীৰ দাঁত	Tusk
বকুৰাচ	ডেউকা	Wing

লি-লি লালা (সৰীসৃপ) Reptiles :—

জমতিংককাতু	অজগৰ সাপ	Boa, Python
লিজেয়া	তেজপিয়া	Chameleon
কঁকিৰং	কেকোবা	Crab
গুচাৰি	কেঁচু	Earth worm
লুজ	ভেকুলী	Frog
মেপু	গুই	Iguara
জুগা	শামুক	Snail
এচিগুজু	বিহা	Scorpion
দুবু	সাপ	Suake
কচ্চু	কাছ	Tortoise
চিয়ঁতি	বহল	Wasp
জমতিং	মকৰা	Spider
দুবমি	চাহী	A kind of very small mite

য়ুং-গুং (কীটপতঙ্গ) Worms and Insects :—

চেমেচি	পৰুৱা	Ant
গিয়া	মৌ মাখি	Bee
দিবা	উবহ	Bug
চুচ্চু	উইচিবিঙা	Cricket
ককমা	পইতাচোবা	Cockroach
দিগেঁজ	জোনাকী পৰুৱা	Fire fly
চিতামি/চুতামি	মাখি	fly
গুং	ফৰিং	Grass-hopper
দাঁ	মহ	Mosquito
লুৰে/লুলে	চেনিজোক	Miny leech
চুনু	পানীজোক	Water leech
তি	ওকাণ	Louse
উয়ং	উই-পৰুৱা	White ant
গিয়ামিজি	মৌজুল	Honey
এবিয়ুং	পাতপলু	Silk worm
মুচুচিভাৰ যুং	গুবকৰা	Beetle
চামচি	পাখিলা	Butter-fly
পাকুৰি	ভোমোৰা	Black bee

হাবা (খোৱা বস্তু) Articles of food :—

মকু	ভাত	Rice
পে	পিঠা/পিঠা গুড়ি	Cake
মেমেদু	ধনীয়া	Corianider seed
পানচু	জলকীয়া	Chilly
য়েই	আদা	Ginger
চুয়ামিজি	গাখীৰৰ সব	Cream

মিঞ্জি	ওবকাৰী/মাংসৰ জোল	Soup
জুবুৰা জুবুৰি	শাক-পাছলি	Vegetables
মিগা	আঞ্জা	Curry
আচিৰি	হালধি	Termeric
চু	গাখীৰ	Milk
মুচু পিচু	গৰু মঙহ	Beaf
গিগা'মিঞ্জি	মৌজোল	Honey
গুৰাজি	গুৰ	Molasses
গিগা'চিতি	সৰিয়হ গুটি	Mustard seed
গিগ	সৰিয়হ	Mustard
তু	তেল	Oil
দিবি	মাহ	Pulse
চুপিচু	গাহৰি মঙহ	Pork
মি	ধান	Paddy
মিক	চাউল	Rice
চিং	লোণ	Salt
জিবাচি	চেনি	Suger
জি	পানী	Water
জাবা	চোকা	Pangeint
কাষা	তিতা	Bitter
জিবা	মিঠা	Sweet
চেত/চিতত	টেঙা	Sour
ম'ক'জি	পইতাভাত	Boiled rice soaked in
চাঁউয়মক'	দুপৰীয়া আহাৰ	Lunch
চিবিয়ক'	ৰাতিৰ আহাৰ	Supper
মেকু	কৰাইগুড়ি	Parched rice
	মুড়ি	Fried rice
মেব-কু	চিৰা	Flatteired rice
মুচুপিচু	গৰু মঙহ	Beaf

দুজা	কণী	Egg
মেকুজি	খুদ গুড়ি	Broken rice
মকাত	পৰা ভাত	
চু-চু	মঙহ	Meat
মকতিজুবুৰা	ভাতৰ আঞ্জা	Rice curry
মিদিগ'	কল ডিল	The spadix of plant ation tree
নিয়নি	গৰম ভাত	Boiled rice

গেমাপদমা (পোছাক পৰিচ্ছদ) Articles of dresses

জিমা	চোলা	Shirt, Blouse
ইগ'	মেখেলা	Belt
কুমৰাজিমা	বানিয়ন চোলা	Gangi
ই'	কাপোৰ	Cloth
আবণ	টুপী	Cap, Hat
বচে'	পাগুৰি	Turban
চিহু	জৰি	Lace
তুনুচে	জেপ, জেলেপ	Pocket
অ পাকুৰ	জোতা, খৰম	Shoe
ইমই ইচ্ছা	চাদৰ, চেলেং	Scarf
গুৰগাৰা	ওৰণি	Veil
ইচা দে'	বৰ কাপোৰ	A kind of big or long cloth
ইচা মাগক	কন্যা কাপোৰ	A kind of certain cloth
গাতিগি	মাইকী মানুহে মৰত	A kind of towel use
	লোৱা এবিধ কাপোৰ	
জকাচিৰা	মাইকী মানুহে ককালত	by woman
	লোৱা এবিধ কাপোৰ	

নুগুৰু ইচ্চা	ঠেক বীহা	A kind of towel use by woman
চিৰ্জি আৰু	(ফল আৰু শাক পাচলী)	Fruit a vegetables
জুবুৰা-জুবুৰি		
তিমুচে	জাম্বুক	Berry
তিৰি	কল	Banana
গৰুই	আমোল	Betel-nut
তিমক	পনিয়ল	Gamble
মেপুৰ্জিৰ্জি	নাৰিকল	Coconut
চমতা	মধুৰী আম	Guava
চুৰি/চুবু	অমবা	Hog plum
তিজু	কঠাল	Jack fruit
তিকজি	বগৰি	Plam, Iujub
চেত/চেত'ত	টেঙা	Lemon
তিমু	আম	Mango
চপা	টেঙা	A kind of acidic fruit
মিয়	পছনা	Sprout of the plan tain tree dressed For food
অ চিৰি	হালধি	Termeric
অচিৰ্জা	কাঠ আলু	A kind of hard yam
তা	আলু	Potato
চুগু	বঙালাউ	Squash
পুৰু চুগু	চালকোমোৰা	Pumpkin
বতু	লাও	Gourd
গাদু	বেঙেনা	Brinjal
মিৰিকা	কেবেলা	Balsam
বেকু	উৰাহি	Bean

মিয়কু	থতুৰা শাক	A kind of plant
মিয়তু	লাই শাক	A kind of pot herb
পইমলা	লফা শাক	A kind of plant
দিৰি	মাহ	Pea, Pulse
তাগদিয়া	মিঠা আলু	Sweet Potato
পাবদেং	মুলা শাক	Radish
মিকাজি	ফুটুকা শাক	A kind of wild herb
মিচিমা	} এবিধ শাক	
মেজোঙ		
মেচোঙ		
নেপাপু	এবিধ তিতা শাক	A kind of bitter herb
চি-চিপু	এবিধ শাক	A kind of wild herb
মিকাজি	ঢেকীয়া	Fern

ইবাঁ (ফুল) (Flower) :-

ইজিবি ইবাঁ	নাহৰ ফুল	A kind fo jungle flower
কনাৰি ইবাঁ	সোণাবো ফুল	A kind of flower
ইচিবি ইবাঁ	ভগব ফুল	A kind of flower

চিৰাঁ (মাছ) (Fish) :-

চাঁবা	বাহু মাছ	Carp
চাৰব	কাৰৈ মাছ	Climbing fish
চাজু	শিঙি মাছ	A kind of fish
চিচি	মাগুৰ মাছ	A species of mud fish
চাৰপে	পুঠি মাছ	Try
চাচিল	দৰিনা	A kind of fish
চামেৰে	ভেচিল মাছ	A kind of fish

চাগুজু	বামী মাছ	Eel
কনুচিগা	কুচিয়া	Hag fish
চাচিবি	গবৈ মাছ	A kind of fish
চাবকুম	চেঙা মাছ	A kind of fish
রক	বর্জাল মাছ	A kind of fish
চাঁবব	শাল মাছ	A kind of fish
চাচুঙা	পুঙা মাছ	A kind of fish
চাবগুম	শ'ল মাছ	Walking fish
চাচিবিঙা	গেঙেল মাছ	A kind of muddy water fish
চাবচি	নাৰ মাছ	A kind of small fish
চাচুপে	পাভ মাছ	A kind fish
চামেচি	মোরা মাছ	A kind of small fish
চাতু'গ	শিঙা মাছ	A kind of small fish
চানু'রা	অঁবি মাছ	A kind of fish
চামেবি	কঁহি মাছ	A kind of fish
চাইকেবে	মিৰিকা মাছ	A kind of fish
চাববে	বৌ মাছ	Salmon
পেপেলাই	কা'চু'ল মাছ	A species of flat fish
চাচবি	বাত মাছ	A kind of fish/Labeo bata
চিচ্চ'	মিহা মাছ	Prawm
কঁকিবিং	কেকোবা	Crab
কাচিভবা	তোবা মাছ	A kind of fish
চিয়ার্ দাজাঁ	মাছৰ কণী	Roe
বঁজিতলা	বতীয়া মাছ	A kind of small fish
চিয়ার্ মনু'কুতি	মাছৰ চকু	Eye of fish
বেদেংগলি	গেদ'গেদি মাছ	A kind of fish
চিদা	মাছৰ বাকলি	A Seale of fish

চিয়ার্ চিপা	মাছৰ পেট	The entrails of fish
চিয়ার্ পিচ'	মাছৰ কাইট	Prick of fish
চিয়ার্ চিমি	মাছৰ ফিচা	The candal fins of a fish
পিচিৎ	পীট	Gall
চামা	চিচল মাছ	A species of flat fish
ইংকবি	কঠালগুটিয়া	A kind of fish
জবিয়াং	ক'লাবুটী	
পপ' (গছ-লতা)		Tree and plants :—
রু'রা	বাঁহ	Bamboo
তিবি পপ'	কলগছ	Banana tree
চিকুক	বাকলি	Bark
পু'জি'রু'রা	জাতি বাঁহ	A kind of bamboo
রু'রাতু	মকাল বাহ	
রু'রাবু	ভলকা বাঁহ	
চিগুচে রু'রা	বিজুলী বাহ	Betel nut tree
গ'ই পপ'	তামোল গছ	Betel creeper
পেনচু/পবচু পপ'/পেমচু	পান গছ	Bush
আমিবি	জোপোহাৰন/হাবি	Creeper
বগায়া	লতা	Cane
চকাতু	বেত	Cane Plant
চকা	বেত গাজ	Cotten tree
কেপে পপ'	কপাহ গছ	Jack-fruit tree
তিজু পপ'	কঠাল গছ	Jute plant
চিতু পপ'	মৰাপাট গছ	Leaf
চিয়ার্	পাত	Tobbaco
দচিয়ার্	ধপাত	

পপ° পিচা	গছ পুন্নি	Plnts
মি পপ°	ধান গছ	Paddy Plant
ক° পপ°	কুহিয়াৰ	Suger cane
পপ°	গছ	Tree
লি পপ°	বুৰাল গছ	A kind of dancing tree
দিজ	উৰিয়াম	A kind of timber tree
কপগুজু	মাছ কাইটা	A kind of tree
ইজিবি	নাহৰ গছ	A kind of gamble tree
কনাৰি	সোণাক	A kind of tree
চুপ°	শিমলু	Silk cotton tree
ব° পপ°	শোৰালো	A kind of tree
ইচিবি	তগৰ	A kind of tree
দিজিং	তিল গছ	Sesamum
চুপ°	শিমলু	The silk cotton tree
কিমাক	সকামত ব্যৱহাৰ	A Seale of tree use in
	কৰা এবিধ গছ	worship

য়া-ব° (ঘৰ-বাৰী)

য়া/আচ°	ঘৰ	About House :—
জিকুচ-য়া	গাধোৱা ঘৰ	House
চিমা-য়া	শোৱা ঘৰ	Bath room
চিমাতাই	খোটালা	Bed room
গোৱালী	গোহালী	Chamber
আদুগ°	চোতাল	Cowshed
ভি	ভেটি	Courtyard
আচ°জি	পজা ঘৰ	Plainth
চিপেৰ	দুৱাৰ	Cottage hut
জায়গামতি	ঘৰৰ ভেটি	Door
দুদে পাতি	জুই শাল	Foundation
		Hearth

য়া-ব°	ঘৰ-বাৰী	Home
মজিয়া	পাকঘৰ	Kitchen
চুই	চুণ	Lime
আউলা	পিৰালি	Plinth of a house
চিতাৰ-য়া	পায়খানা	Latrin
বুকুৰুং	পুখুৰী	Pond
মেহুৱা	খুটা	Post
হাজু	ঘৰৰ ছাল	Shed
তুৰি	খেৰ	Straw
বাৰি	বেৰ	Wall
লিপিৰি	কামি	A long narrow piece of split bamboo
মেহুৱা	মুখৰ খুটা	Main post of house
মুদা	ঘৰৰ মুখচ	Top of the roof
মেহুগুজু	পাৰি খুটা	Side post
মেহুদাব	মাৰলি	Side post
মেহুৱাদ-দাব	মুখৰ মাৰলি	Main post of house
কিমু	কৰা	Rafter, A kind of split bamboo
চুৱা	ঘৰঘৰী বাঁহ	A kind of short bamboo
চাম্	চচৰ কামী	A kind of split bamboo
আচ°	চচ বা গাধৈ	Bamboos crush for making into wall of a houses
য়াদিগা	তল খুটা	Short post
বৰ্গি	চটি	Beam
তেকা	বৰ্গলি বাঁহ	} A kind of Bamboo
আচ°ৰিয়া	বাঁহখোৱা/দমৰা	
এচি	জখলা	Ladder

একুশ	জখলা	Leader
একি-চমে	হাতমারি	A Handle
কাপি	পিরা	Stool
মুদে	উধান	An earthen support for a cooking vessel
মুদ	চক	Pot
লিহিয়া	কেবাহী	An iron pan, Pan
তাকা	হেঁতা	Ladle
তদং	তাক	A stick used in stirring anything which cooking
মিৰ'	কাহি	Tray
তুগিৰি	বটল/চিচা	Bottle
জিবি	বাত	Cup
গাৰ	লোটা	A kind of water vessel
ইগ	ঘটি	A metallic water pot
তিগ	টেকেলি	Jar
দিচ'	কলহ	A water por, a pitcher, jar
গুমজে	চেপেনা	Tongs
দ'কা	হোকা	A smoking apparatus
দাচু	চিলিম	The bowl of a hooka
চুলুগি	চুবট	A cigar
দাচিয়া	ধপাত	Tobacco
অজুং	চুঙা	Tube
চুতেবে	ছাটি	Umbrella
গুতেবে	জাপি	A wicker hat serving as an umbrella
তাকুন	লাঠী	Stuff
তুনুচে	মোনা	Bag

য়ে'তুগেমজ	চাকি	Light
চ'ই	বাড়নি	Broom
চিমি	বোজ	Needle
দিগি'	সূতা	Thread
মেচ'রা	ভাতখোরা আসন (বেতেবে তৈয়াৰী)	
য় ব'ক-মে'	লেপ	Lamp

চুজুচ (যুদ্ধ, অস্ত্র, সশস্ত্র) War & weapons :—

আতা	কাড়	Arrow
বগদুবা	আক্রমণ	Attack
চুজুবা	যুদ্ধ, যজ	Battle
চেগ' চিগ'	ধনু	Bow
এতুৰ/হিলৈ	বন্দুক	Gun
গাজুং	যাঠি/শূল	Javeline, Lance
এগুজিগেয়া'	সৈন্য	Army, Soldier
চুজুয়া		
চাংগিৰা জে'য়া'	পুলিচ	Police

দিববুং (ধাতু) Metals and Minarals :—

প'জ	সোণ	Gold
চিং	লো	Iron
দিববু	বৃপ	Silver
আতি'ব	শিল	Stone
কাপি	কাহ	Cough
তু	তেল	Oil
মায়-তু	খনিজতেল	Mineral/Oil

পেশাজেং (ব্যবসায়, বেহাবেপাৰ) Profession and occupation

চুৰ্জিয়া	কমাৰ	Blacksmith
লাগায়া	গ্রন্থকাৰ	Author
কিং-লিঙ্গুয়া	নাগিত	Barbar
য়েকব'পেয়া	কিতাপ বিক্রেতা	Book seller
কিগায়া	মুচি	Cobbler
নিয়ায়া	বান্ধনি	Cooker
হাৰিয়া	মিস্ত্রী	Carpenter
উগামুয়া	খোঁজয়ক	Cultivator, farmer
জাঁ-জিয়া	নৃত্যশিল্পী	Dancer
চাজেয়া	গায়ক	Singer/Craftsman
চচু জায়া	জালোৰা	Fisher man
চিৰ্মজুয়া/মচি	চিকিৎসক	Doctor
চনেয়া		
জুৰণিপেয়া	ঔষধ বেচোতা	Druggist
লেকিয়ারা/ইভয়া	পৰিচালক	Director
চিপেবেহ'দুয়া	দাবোৰান	Gate keeper
এতুবু-কুয়া	চিকাৰী	Hunter
চু-লায়া	গুৰাল	Milk man
চিতাঁ দাবেয়া	মেটব	Sweeper
ই-কুয়া	দাঁজ	Tailor
চাজেবেয়া	শিক্ষক/অধ্যাপক	Tecacher, Professor
পে-জুয়া	হাটে/বজাৰ	Market
ইবাংগিয়া	মালী	Gardener
ই-চুয়া	ধোবা	Washer man
ইচায়া	বক্তা	Speaker

কৰেংচি (ডাক-তাঁৰ) Post and Telegraph :—
কুতি ঠিকনা Address

মাদেংচি	চিঠি	Letter
দিববু/দি পাচিৰা	টকা পঠোৱা	Moneyorder
দি-নিয়ায়া	টকা পাপতা	Payee
মাদেচিচিয়া	পোষ্ট কাৰ্ড, লেফফা	Post card, Envelop
জিমা-চিমালা	পিয়ন	Post man
কৰেংচি	ডাকঘৰ	Post office
দিববু বিব'	ধন্য ভ'বাল	Saying Bank
চু-ইচ:চু'	তাঁৰ বাৰ্তা	Telephone

অজ'জুবা (খেল-খেমাৰি) Games and Sports :—

অজ'জুবা	খেল-খেমাৰি	Sports
অজবা	খেমাৰি	Play
বেগাৰা	জঁপওৱা	Jamp
জ'মা	দৌবা	Run
জ'জুবা	দৌৰ প্ৰতিযোগিতা	Race
জামা	দালিওৱা	Throw
গিউমা	সাঁতোৰা	Swiming
জামা	নচা	Dancing
উচে-জুবা	লুকা-লুকা	Hid and seek
ন-বুবা	নাওবোৱা	To row as a pastime
পপ' কাৰা	গছত উঠা	Climb

বেবেং আইকে (বেমাৰ আৰু ঔষধ) Dises and Medicine :—

কুচিৰি	পানী লগা, চাঁদ	Cold, Influenza
গুগাগুৰ নমা	কাহ	Cough
দুচুৰা	পেট কামোৰণ	Colic pain, Gripe
উতু'চাৰা		

চ-নিমা	জ্বর	Fever
মুদুবাচি	খজুরতি	Itch
গুব'চাৰা	মুৰব বিষ	Headache
মুৰাজি	পুঁজ	Pus
চাৰ্চিমি	ঘামচি	Prickly heat
কুৰ্চিৰ	দবব/ঔষধ	Medicine
চুকুয়ইহিগাৰা	সক আই ওলোৰা	Chicken pox
দেমাচিয়ইহিগাৰা	বব আই ওলোৰা	Small-pox
য়ইহিগাৰা	আই ওলোৰা	Pox
য়ং	পোক	Worm
বাজিকেৰা	পেটচলা	Loose stools
মুকুতি চাৰা	চকুৰ অসুখ	Discomfort of eye
জকা চাৰা	কঁকাল বিষ	Waist pain
দিত' চাৰা	ডিঙি বিষ	Neck pain
কিংগুৰা	চুলি সৰা	Fall of hair
কাঁ	খৰ	Ring worm
হাতিয়ং হাৰা	দাঁতপোকে খোৱা	Dental Disease
চুকং	ফোঁহা	Boil
মুৰানি	পকিছে	Boil
তুতুক	সক সক ফোঁহা	Small boil
য়ংহাৰা	পোকে খোৱা	Worm disease

কোঁজ্জ' (যান বাহন) Convenyances :—

নু	নাও, ডিঙা	Boat, Canoe
গেৰে	মটৰ গাড়ী	Car, Bus
নু-বুয়া	নাৱবীয়া	Boatman
আপাগোৰে	চাইকেল	Cycle
লুবে	খ'ঠা	Helm
কে-জিয়া	যাত্ৰী	Passenger

চাগু	আলিবাট	Road
মুচুগেৰে	গৰুগাড়ী	Cart
মেইগেৰে	ঘ'হগাড়ী	Buffallo cart
দুক গেৰে	ঘোঁৰা গাড়ী	Coach
মিয়উ/মে'উগেৰে	হাতী গাড়ী	Elephant car
হুঁচ গেৰে	ঠেলা গাড়ী	Trolley
জি-গেৰে	জাহাজ	Steamer ship
গেৰেবুয়া	গাৰোৱান	Driver, Coachman
আচিগেৰে বুয়া	উবাজাহাজ চালক	Pilot

আমচুগুদক চু (প্রকৃতি বিষয়) Natural objects :—

মুকুৰেমা	বতাহ, বায়ু	Air
চাজু-য় চাঁং	নদীৰ পাৰ/কুল	Bank
বুকুৰু	গুহা, গাঁত	Cave
আবকু	খাল	Canal
আদিৰি	বোকা	Mud
লিৰা	সোঁত	Current
মজিমা	অন্ধকাৰ	Darkness
দাগাৰা	পোহৰ	Light
চাঙ	দিন	Day
চিৰ	ৰাতি	Night
চাঁকু	গধূলি/সন্ধ্যা	Evening
চিগা	ৰাতিপুৱা	Morning
ভিয়াঁ/চাঁ-দুগৰ	দুপৰীয়া	Noon
চাঁ-মজি	আবেলি	After noon
লিৰাজি	নিয়ৰ	Dew
হিৰাজি	কঁয়লী	Fog
আমচুগুদক/জিম'কুৰি	পৃথিৱী	Earth
মা-মুগাৰা	ভূমিকম্প	Earthquake

ফেঁ	জুই	Fire
উগাঁ	পথাৰ	Field
বাঁৰকা	বানপানী	Flood
আমিৰি	হাৰি	Forest
আতিৰি/দিজেমুকু	শিল বৰষুণ	Hail storm
য়া	মাটি	Soil
য়া	জোন	Moon
জোতি/জিতি	তৰা	Star
চাঁ	বৌল	Sun
মুকু	বৰষুণ, বত হ	Rain, Air
আতিৰি	শিল	Stone
চাঁয়াদাগাবা	বৌলৰ পোহৰ	Sunshine
আতিগু	গাওঁ	Village
জি	পানী	Water
ফেঁ জৰিবা	আগ্নেয়গিৰি	Volcano
চিগা-দাগান-দাগায়া	দোকমোকাল	Early morning
চাঁ-কুগদুয়া	মুনিচানি বৌল	Evening

নিজিনচ (শিক্ষাবিষয়ক) Educational :—

দু নুচ	বেণ্ড, চাঁক	Bench; Chair
জিদিয়াঁ চিয়াঁ	শোহনি কাগজ	Blowting paper
য়েকবঁ	কিতাপ	Book
য়েকলেবেচিয়া	বহণ	Khata
মং	স্কুল, কলেজ	School College
ইতয়া	পৰীক্ষক	Examiner
লাদুয়া	পৰীক্ষার্থী	Examinee
চাজেবেয়ামাচি/গুমদে মচি	প্রধান শিক্ষক/শিক্ষয়িত্রী	Head Master, Head Mistress
		Priancipal

জঁচাঁজ	চিয়াহী	Ink
জঁচ জি লাদঁচ	চিয়াহী দোৰাত	Inkpot
ইত্তজিয়া	পৰিদৰ্শক	Inspector
য়াকলেচ	বলম	Pen
পৰিয়া-পৰিয়াচি	ছাত্র-ছাত্রী	Students

চু-য়েজুচ (আইনৰ বিষয়) Legal Terms :—

চুনিচিয়াজুবা/চুয়েজুবা	যুক্তিতর্ক	Argument
ইচাঁজিবি	অভিযোগ-কবলণীয়া	Accusation
চুনিজুচ-আঁচ	ন্যায়ালয়	Court
হামাকিয়া	চুৰ	Dacoity Thief
লাকিয়ানেমা	প্রমাণ	Evidence
মক'তমা	মোকাদ্দমা	Law suit
চুনিচিয়ায়াঁ/চুয়েয়া	উকিল	Lawyer
মচিবতেরা	হত্যাকাৰী	Murderer
চি	ৰক্ত	Blood
চিচিয়ায়াঁ	আত্মঘাত	Suicide
চি-হায়া	(তেজখোয়া)	Bloody

হমাকু-চু (ধৰ্ম বিষয়) Religion :—

কুন্দিমামা	ঈশ্বৰ, ভগবান, সৃষ্টিকৰ্তা	Good, Creator
হাউলাদুবা	অভীশাপ	Curse
মিদি	দেৱতা, ভূত, চেতাল,	Dacoty, Ghost,
	পিছাঁচ	Devil
পিচ/আঁচগুচ	স্বৰ্গ	Heaven
আগু-জঁজিয়া	তীৰ্থ যাত্ৰী	Pilgrim
আকুগু-কুম	নৰক	Hell
অগুজুমা	প্রার্থনা-সেৱা কথা	Prayer

হমাকু	ধৰ্ম	Religion
হমাকুং	পাপ	Sin
মিদিমুমা	পূজা-সকাম	Worship
হমাকুংচি	পাপী	Sinner
হমাকুংচায়া	পাপীয়া	Sinful

কাৰি, য়া মেচ্চ (দিন, মাহ, আৰু ঋতু) Days Months Seasons :—

চিৰেচুমৰি	দেওবাৰ	Sun day
চিৰেচিৰেচা	সোম বাৰ	Mon day
চিৰেচিৰেচা	মংগল বাৰ	Tues day
বুৰি	বুধ বাৰ	Wednes day
বুৰিহেচা	বৃহস্পতি বাৰ	Thurs day
মাই	শুক্ৰ বাৰ	Fri day
চুমাই	শনি বাৰ	Satar day
মাজা	এমাহ	One Month
মাকিন	দুমাহ	Two "
মাক্‌দা	তিনিমাহ	Three "
মাক্‌চি	চাৰিমাহ	Four "
মাক্‌মু	পাচ মাহ	Five "
মাক্‌চু	ছমাহ	Six "
মাক্‌চিং	সাতমাহ	Seven "
মাক্‌চে	আঠমাহ	Eight "
মাক্‌গু	নমাহ	Nine "
মাক্‌গু	দহমাহ	Ten "
মাক্‌গুগা	এঘাৰমাহ	Eleven Month
মাক্‌গুগাৰাক্‌চা	বাৰমাহ/এবছৰ	Twelve "

মাস'-ম (মাহৰ নাম) Name of the months :—

ইবাঁকু	বহাৰ	April
ইমাকু	জেঠ	May
জুব'	আহাৰ	June
গিমিং	শাওণ	July
চেৰেং	ভাদ	August
চেৰেংচি	আহিন	September
আৰ্চিচি	কাতি	October
মাক্‌কু	আঘোন	November
কুম্‌মা	পহ	December
কুম্‌চি	মাঘ	January
বেম্‌চি	ফাগুন	February
মাক্‌কু	চ'ত	March

অজাঅজি (দিশ) Direction

দুগা/চাঁহগাবা/জৰিবা	পূবে	East
দুগা/চাঁকুদুবা	পশ্চিমে	West
দুগি	উত্তৰ	North
দুগে	দক্ষিণ	South
চাঁহগাবা দুগে	অগ্নিকোণ	South-East
চাঁকুদুবা দুগে	নৈঋতকোণ	South-west
চাঁহগাবা দুগি	ঈশানকোণ	North-east
চাঁকুদুবা দুগু	বায়ুকোণ	North west
জাৰ্চিপাচ'	উৰ্দ্ধ	Top
মাক্‌ম/আকুম	অধঃ	Lower

নিচাচ (সব'নাম) Pronouns :—

জা

মই

I

জউ	আমি	We
জাব	আমাব	Our
আঁনা	মোক	Me
জউনা	আমাক	Us
ন	তুমি, আপুনি, তই	Your
নউ	তহঁত, তোমালোক	You, Though,
	আপোনালোক	You
ননা	তোমাক, আপোনাক ভোক	You, Thee
নউনা/জউনা	তহঁতক, তোমালোকক	You
	আপোনালোকক	
নব/নৌকেতাই	আপোনালোকক তোমালোকক	Yours
	তহঁত	
নিয়	আপোনার, তোব, তোমাব	Your, Yours
বা	সি, তেওঁ, তেখেত, তাই	He She
লা	এখেত, এওঁ, এই	
বৌ	সিহঁত, তেওঁলোক	His, Hers
আঁ	মোব	My
ষাব/বউকেতার	তেওঁলোকক, সিহঁত	Their
	তেখেত সকল	
বানা	তেখেত, তেওঁক সিহঁতক	Him, Her
বউনা/বউকেতানা	তেখেত সকলক সিহঁতক	Them
হেলাচি-লাচি	এইটো, এইয়া	This, it
বাঁচি	সেইটো	That
লাচিনা-হেলাচিনা	এইটোক	It
বাঁচিনা	সেইটোক	That
হেলালাজ-লালাজ/	এইবোব	These
লাজ		
বালাজ-বাজ	সেইবোব	Those
চা	কোন	Who

চানা	কাক	Whom
চায়	কাব	Whose
জিবানা-জিবা	যি, যিটো	Which
চবনা/চববে/বাঁগনে	প্রত্যেক, প্রত্যেকে (সকলোরে)	Each
দুকুনিয় দুক্চা	দুটাব ভিতরত এটা	Either
দুকুনীয়দুক্চাকে	দুটাব ভিতরত এটাও	Neither
হয়	নহয়	
আইগববে	মই নিজে	Myself
ননে/নিগবে	তই, তুমি, আপুনি নিজে	Yourselves
বাবে/বাইগবে	তেখেত, তাই, তেওঁ নিজে	Himself, Herself
লা-নিজে	ই নিজে	It self

চু-কুবা (সাধারণ ক্রিয়াপদ) Common Verbs :—

চিমাঁ	সোধা	Ask
দই' চাই	হওঁ আছোঁ	Am
হয়	হয় আছে	Is
চাবা	থাকা, হোরা	Was
চবুমেদে	হৈছিল	Became
দনুমেদে	আছিল	Was, were
লাকবা	ধাব কবা-লোরা	Borrow
ববুবা-ববা	কোবোরা	Beat
ননে নমা	আবন্দ কবা	Begin
কানুমা	পোবা	Burn
য়েবা	কামোরা	Bite
ববিবা-পিবা	ভগা, চুৰমাৰ কবা	Break
জিবা-জিকবা	কিনা	Buy
নমা	পবা	Can
নিমা	ধবা	Catch

কথা	অহা	Come
রবা	কটা	Cut
জুচ্চবা	চিঞা-বিঙিওরা	Cry
উগাবা	কন্দা	Cry
নিয়ামা	বন্ধা	Cook
নমা-ননুমা	কবা/সজা	Do, Make
চিবা	মবা	Die
চুগাবা	গাঁতখন্দা	Dig
নানুমা	শুকান	Dry
নিমা	পিথোরা	Drink
মনুনা	আজ'ন কবা	Earn
হাবা	খোরা	Eat
গান্দিবা	অনুভব কবা	Feel
কুগুবা	পরিষোরা	Fall
জিৎনাকোবা	উবিষোরা	Fly
জিমা	উবা	Fly
হি-মমা	ভয়কবা	Fear
লিকবা	বৈষোরা	Flow
লিগুৎনাকোবা		
চুকুনুমা	টোপটোপকৈ পবা	In continuous drops
তেগাবা	ভষোরা	Fill
কেবা	বোরা	Go
নিমানুমা	পোরা	Get
লাহাবা	আনা	Bring
লেবা	দিয়া	Give
নিমামা	লাভ কবা	Gain
দুমা	থকা	Have
কিনামা	শুনো	Hear
এবেগাবা	ঘৃণাকবা	Hate

জিদানুমা	জোঝালগোরা-বন্ধা	Join
বঙেবা	বধকবা	Kill
নিজিয়া	জনা	Know
নিজিমানুমা	চিনিপোরা	Know
হাতিগাবা	হর্ষা	Lauh
নিজিনেমা	শিকা	Learn
লেহেবা	এবিদরা	Leave
চনুমা	জীয়াইথকা	Live
কিমা ক	হেকরা	Lose
চুনিমামা	ভালপোরা	Love, Like
হয়ামা	মিছা	Lie
কিং/লোকিয়া	নিচিনা-সদৃশ	Like
চুরামা	তোলা	Lift
গুগাবেব	কপোরা	Move
নিমাজুবা	লগপোরা	Meet
মু	নাম	Name
মাদেকবা	লিখিথোরা	Note
মাদিচাকবা	মুকলিহোরা	Open
দাজবা	চাঁবিওরা	Pat
অজবা	খেল/খেমালি কবা	Play
লাদুমা	থোরা	Put
আগুজুমা	সেবাকবা প্রার্থনা	Pray
নিমানেমা/লাদুবা	শাস্তি দিয়া	Punish
পরিষা	পড়া	Read
জম	দৌবা	Run
চাবগাবা	উঠা, থিরহোব	Raise
মুকুহাদুবা	ববধুণ দিয়া	Rain
দিমা	টনা, আজোবা	Pull
চুরানা/দিয়মা	বচোরা, উদ্ধার কবা	Save

ইচাৰা	কোৱা
দুদুৰা	বহা
মুদুৰা	শুঙা
লাবিদাৰা	থৰচ কৰা
চু-ইচাৰা	কথা কোৱা
হিজৈমা	দেখা
পেমা	বেচা
চাজেৰা	গানগোৱা
ভাগাৰা	ঠিয়হোৱা
ইচ্চমা	বোৱা
গিদুৰা	বন্ধ কৰা, জপোৱা
চিমা, মূগাদুৰা, উংগাদুৰা	শোৱা, টোপানযোৱা
হামকুৰা	চুবকৰা
পাচিৰা	পাঠোৱা, প্ৰেৰণকৰা
লাৰা-ইদিৰ	লোৱা
গুৱাৰা	ফলা, চিৰা
ইচ্চাৰেৱা	শিকোৱা
ইতদুৰা	চেণ্টাকৰা
হিমবগাৰা	ঘুৰোৱা
ইচ্চৰা	কোৱা
জাৰা	দলিতুৱা
হাচ্চুৰা	সোৱাদ, খাবলৈ ভাল লগা
অদিৰা	হোৱা, স্পৰ্শকৰা
চাগুকেৰা	খোজ কঢ়া
মাদেৰা	লিখা
নমা	কামকৰা
নয়	লগা
লাচিৰা	খোজা
চুচেৰা	ধোৱা

Say
Sit
Smell
Spent
Speak, Talk
See
Sell
Sing
Stand
Stop
Shut
Sleep
Steal
Send
Take
Tear
Teach
Try
Turn
Tell
Throw
Taste
Touch
Walk
Write
Work
Want
Want
Wash

নির্মজমা
উগাৰা
চাবগাৰা
জিৰা

ইচ্ছাকৰা
কন্দা
সাবপোৱা
মিঠা

Wish
Weep
Wake
Sweet

চুই-চু- (বিশেষণ) Adjective :—

চুনুমা
লাচিগোৱা
ব'
চাৰা
দে'
আচিৰ
মজিমা
আচিৰিয়া
মেজাৰিতি
চাকগে
চাক/চাংগিৰা
হিজাৰা
দাগাজিৰা
কাৰা
চেপে-পে
য়গুৰা
ইগাৰা
বেলেক
চেলেক
চিকামে
চেকুৰ

সঙ্গীৰ
ক্ৰোধ
বহল
বেয়া, দুট
ডাঙৰ
হালধীয়া
ক'লা
নীলা
সেউজীয়া
কপিলা, মূগা
বঙা
অন্ধনেদেখা
উজ্জল
তিজা
চেঁচা, শীতল
কমোৱা
নির্মল/ধুনীয়া
বোৰা
দুট, টেঙৰ
নিষ্ঠুৰ, নিৰ্দয় কলিজা
ডাঙৰ
মৰমৰ, প্ৰিয়/কুলা

Alire
Angry
Wide
Bad, Evil
Big
Yellow
Black
Blue
Green
Brown
Red
Blind
Bright
Bitter
Cold
Short price
Clear
Dumb
Clever
Cruel
Dear

২৪৩(ম)

চিকবা	মৃত	Dead
তু	গভীর	Deep
আকর্ষণীয়া/কিনারামা	বলা, কানে মুনুনা	Deaf
গিজা	ডাঠ, গভীর	Dense
এবেকব	মলিয়ণ	Dirty
লবা	উজ্জ্বল, সহজ	Easy
রেগায়া	ভোদা, ভেবা	Dull
মেবা	শকত	Fat
রেঁদা	উপযুক্ত, যোগা	Fit
হরামা	মিছা, অসত্য	False
ইগাবা	সুন্দর, ধুনীয়া	Fair, Beautiful
চ্চই	ডাল	Good, Nice
হামজিয়া	লোভী	Greed
গেবা	টান, আটল	Hard, Tight
কামা	ভপত	Hot
চু	ওখ	High Tall
ইচিগায়া	ভুগীয়া	Hungry
হামিবিয়া	সুখী	Happy
নংনাহারাবা	এলহুবা, সোবোপা	Idle
চা-চিয়া	কণীয়া	Ill
হমা	সত্য, ন্যায়পথায়ণ	Just, True
চিকাকুন	দয়ালু	Kind
পাতিগা	চাপব	Low
লেউকা	টিলা, সোলোকা	Loose
লু	দীঘল	Long
লেংকুবা	খোবা	Lame
চিগিহ	শেষত	Last
মেগাবা	কীন	Lean
মিচ্চা	অলপ	Little

চুক/পিকাত	সক, সামান্য	Small
ইপং	বলিয়া	Mad
অম্ভাবে/পচাঁ	বহুত অনেক	Many
চিকতা	কপণ; চিকতা	Miser
চিবাঁ	নতুন	New
চুদে-দে	মহৎ, ডাঙর	Noble
গিবা	বুঢ়া, বয়সীয়া	Old
নিমুমা	পোহনীয়া	Pet
কিবি	দুখীয়া	Poor
হমা	পবিত্র, নিভাজ	Pure
দিচিংদেমা	গবী	Proud
কুন	ধনী	Rich
মুমা/মুনুমা	পকা, পুরঠ	Ripe
জিয়া	কেচা	Raw
পাতিগা	চুটি-চাপব	Short
মিচ্চায়া	কিছুমান	Some
বলকুন	বল, পবিত্রী	Strong
জাজিবা জা-জিবা	ধাব থকা চোকা	Sharp
জিব	কোমল, মিহি	Soft
চাবিবি	দুখ, বিষয়া	Sad
নিদারী	চতুর্ভ	Smart
পিচ্চনা/পিচ্চ পিচ্চনা	ওপায়ে ওপায়ে	Shallow
মোজিয়াবা	লাহী, সূক, ফাঁ	Slim
মুই	ঘন, ডাঠ	Thick
মুবেঙা	পাতল	Thin
ইগায়া	আপচ, কুন্ড	Ugly
পুক	বগা	White
আমিবিয়া	বনবীয়া, উনুড	Wild
নিজিয়া	জ্ঞানী, জনা	Wise

হুয়াঁমা লেউকা	অন্যায়, ভুল দুর্বল	Wrong Weak
চ্-চ্-ইচ্চু (ক্রিয়া বিশেষণ) Common Adverbs :—		
চ্চিমহঁ	পাছত	After
আইকে/আবকে	আকোঁ, আক	Again, And
কালি/দিনো	সদায়	Always, Daily
তকে/হেলোকে	যদিও	Although
লায় দুগনে	ইয়াব আগেয়ে	Already
মুগাঁপি	চারিও ফালে	Around
বঁ-চ্চা	বহলকৈ	Widely
চ্চুগুচ্চা	সংক্ষেপে	Shortly
দুগজুবে	আগেয়ে	Before
চ্চাবে-চ্চাবে	অকলে	Alone
কুমহঁ	তলত	Down
ইগাবাচ্চা	ফটফটীয়াকৈ	Clealy
কংচ্চা	সোনকালে, তুৰন্তে	Soon, Early, Fast
পতচাবে	লবালবাকৈ	Quickly, Hastily
আচাঁই	দূৰত, আতৰত	Far, Away
হেলাহঁ-হেলহঁ	ইয়াত	Here
দাইকিং	কেনেকৈ	How
লাচ্চালা	ইয়াবা পৰা	Hence
ইগাবাচ্চ'দবে ইগাবাচ্চা,	বিনীত ভাবে, ভালভাবে	} Humbly, Poli- tely, Well
দবে	নয়ভাবে	
চ্চিকুমমাই	ভিতৰলৈ	In
আকেঁ/আইকে/পঁচা	আক, বেছিকৈ	More
জা	নাই	No
হুয়াঁ	নহয়	Not
লে	এতিয়া	Now

জা-কবে হুয়াঁ য়ামহঁ	কেতিয়াও নহয় একেবাৰে নহয় বাৰিত	Never Out
চাজাকাৰি	এসময়ত, এদিনাখন	Once
হুমাচ্চাবে	আচলতে	Really
চেউমতে	নিয়মিত ভাবে	Regularly
মিচ্চিগদুগহঁ	অসপতে/অসপ আগতে	Recently
আগুচ্চাবে	সন্মানেৰে	Respectfully
লাচ্চ/লাকিচ্চা	ইমান, এইদৰে	So
তেওক তেওকে	তৰাপি	Still
পতক্চা	হঠাৎ	Suddenly
মে-মেচ্চা	লাহেকৈ	Slowly
চ্চি-চ্চিহঁ	মাজে সমৰে	Sometimes
তিতিচ্চ	গোপনে, মনে মনে	Secretly
জিবাচ্চামাইনে	যি পৰ্যন্ত, যেতিয়ালৈ	Till
বহ	তোতিয়া	Them
দুম	কেতিয়া	When
জিবহ	যেতিয়া	Where
বহ	ক'ত	Where
জিবহ	যেতিয়া	When
পঁচা/তমকবে	বহ	Very
মুগুঁকু-চ্চু (সমষ্টি বাচক শব্দ)		Collectives :—
চ্চুচ্চা	সভা	Meeting
উলপুঁলি-হালৈ	বাইজ প্রজা	Public
উগামুয়াঁ চিগা	কৃষক সম্প্রদায়	Peasantry
হাচ কাতি বোচ্চাচ্চা	একোটা চাৰি	A bunch of keys
তিৰিকিপাচ্চা	একাধি কল	A bunch of plantains
গেপাচ্চা তিমু	এপাচি আম	A basket full mangoes

সুঁতা দুরা	বাহব জে.পা	A cluster of bamboo
মুতাচা চকাতু	এমুঠা বেত	A clump of canes
জুমচা মোটা	এদল ল'বা	A company of boys
জুমচা মেই	এপাল মহ	A drove of buffalo
জিংনা কিয়া দুরা	উবিযোরা চবাই এজাল	A flight of birds
জাকচা		
জাকচাদুরা	এজাক চবাই	A flock of birds
হাঙ্গিকিয়া চিগা	ডকাইতব দল	A group of robbers
জাকচা মূচু	এপাল গক	A heard of cows
অ'চুখু লুকু	বালিব দ'ম	A heap of sand
গুমচা মিক	এমুঠি চাউল	A hand ful of rice
কিংকচা	একোচা চুলি	A cock of hair
জুবচা আপাকুব	এজোব জোতা	A pair of shoes
তুবি লুকু	খেবব দ'ম	A stack of hay
চিয়াম জুম	মাহব জাক	A shoal of fish
চিতামি/চুতামি	এজাক মাখ	A swasm of flies
হারিচা পপ'	এশাবী গছ	A row of trees

চুচ-চ (গুণবাচক আক ক্রিয়া বাচক) Abstracts :—

নিমামা-জোবা	জন্ম	Birth
ইগাবা-দাগাবা	শাবনি, ধুনীয়া	Beauty
চিবা	মৃত্যু	Death
হাতিগাবা	আনন্দ-হুঁ	Joy
চ'চে'	লাজ	Shame
চিকাকুমা	পুতো জন্মা	Pity
হাকুবা	সোবাদ	Taste
হুমামাচু	মিহাকথা	Falsehood
জগব	অপরাধ	Crime
হ'-জা	পাপ	Sin
হমা	ধর্ম	Religion, Virtw

Religion, Virtue

চং-পি (অব্যয়) Preposition :—

চিমিহ'	পিহত	After
পিচহ	ওপবত	Above, on, upon
চিচহ	মাজত	Among, into
বং/হ/দং	প্রাত, ত	At, To
চং/চালে	দ্বাৰা, সৈতে	By, With
হং/গিদব	নিমিত্তে, কাৰণে	For, Because
কুমহ'	তলত	Below, Under
চালে	ব. পৰা	From, Of
চিকুমহ'	ভিতৰত	In, within
কিয়া/কিং	নিচিনা	Like
বাতকাহবে/	এচৰতে	Near
মাদাবি হবে		
রাবাচিহ	বাহিব	Out
পিচপি	ওপৰোদি	Over
মাইনে	লৈকে	Till
দং/নামাই	লৈ	To
বিনে	বাহিবে	Without
চিচপি	মাজোদি	Through

হাবেজুবা-চু (সংযোগ অব্যয়) Counjunctions :—

আইকে-আকে'	আকো	And
কিয়া লেকিয়া/কিন	নিচিনা	As
হেলোকে	তথাপি-হলেও	Yet
নিন্ত	কিন্তু	But
হয়ি	নহয়	Not
নহলে	নাইবা, অথবা	Nor
লাকেবে	এনেকৈ	So

বাক্যেত-ককিং নিত	তোনেহলে	So
জেল	যিহেতু	That
বানাগৈ	তাতকৈ	Than
বহ	তোতিয়া-তাত	Then
বায়হোঁ	সেইবাবে	Therefore
জিবাচামাইনে	যোতিয়ালৈকে	Till
জিবাহমেচ/চাৰচ	যি হওক	Yet

মদুৰ-লাৰিবা-চুদু (বিশেষ্যৰ খণ্ড বাক্য) Noun Phraes :—

দুৰা-দুপদুৰ	পশু-পক্ষী	Birds and bearsts
দুমা-হাৰা	থকা-খোৱা	Board and lodging
চিৰি-চাওঁ	দিন-ৰাতি	Day and night
দুৰ্-ই	ভাত-কাপোৰ	Food and Clothing
আউ-আপচু	হাত-ভৰি	Hand and foot
পিচ-কুম,	ভল-ওপৰ	Contused, tusnultou
আচিগদুক/কুমগদুক	স্বৰ্গ-নৰক	Hven and hill
মুকা-মিচি	স্বামী, স্ত্ৰী	Husband and wife
বাদুলি-হাঁচকাতি	তলা, চাবি	Lock and key
চাবা-চুৰা	দোষ-গুণ	Merits and demerits
দিববু-পদুজি	ধন জন	Men and mony
চিবা-চমা	জীৱন-মৰণ	Food and drink
মুগুনানে-নিজিয়াঁ	সকলো কামকে জনা	Jack of all trade
	লোক	

চুই-চা-লাৰিবা (বিশেষণৰ খণ্ডবাক্য) Adjective phrases :—

ইবাচং ইগাৰেবা	ফুলেৰে সজ্জিত	Adosnel or with flower
তপে কুদুংনা দুমা	শয্যাগত	Contined to bed
গুৰুংচিয়াংনা দুমা	কাইভেৰে পূৰ	Covered with thorns

মালপাৰ্কাৰি	বিবেক হীন	Devoid of common-sense
নমহ'দুয়াঁ	কৰ্তব্য পৰায়ন	Devoid to duty
হাত গাংন দুমা	আনন্দ পূৰ্ণ	Ful of joy
মুকু কুয়াঁ	চকু পূৰ্ণ	Ful of pride
কিনৰামা/আকুপিজা	কলা	Hard of hearing
চিন্তাকাৰি	নিচিন্ত	Free from worries
হাতগাংনা দুমা	আনন্দপূৰ্ণ	Ful of Joy
চুই-চা-লাৰিবা	(ক্ৰিয়াবিশেষণৰ খণ্ড বাক্য)	Adjective Phrases :—

বানানে বানা	বাৰে বাৰে	Again and again
চাঁজাই	দিনটো	All day, the whole day
চাঁজাই-চাজা	গোটেই দিনটো	All day long
দেই/দোৱইয়া	বৰ্তমান, এতিয়া	At present, just now
জাকৰে	সমূল	At all
কাংচ/পাৰ্চাবে	সোনকালে	At once, without delay
য়াঁ-পাৰিহৰে/ৰাতিকাহৰ	ওচৰতে	At hand
ভিৰাঁ/চাঁ দুপৰ	দুপৰীয়া	At noon
কাংচা/কনতেৰে	গ্ৰীষ্মে	By and by
লাচংনা	বলেৰে	By force
পিচ'য়হঁ	ভাগ্যক্ৰমে	By chance
চুই-চুই	কথাপ্ৰসংগত	By the by
দুগুচামাই	চিৰকালে/আগলৈকে	Forever
দুগম ই	ভবিষ্যতত	Infuture
চাঁউহ/চাউনে	দিনত/দিনতেই	In the day
কালি/দিনো	সদায়, নিতৌ	Every day
জাকৰে	মুঠতে/এৰেবাৰে	In all
কাংচাবে/পাৰ্চাবে	ততাতৈয়াকৈ	In hast
হ'য়াঁচাবে	মিচাই	In vain

উচ্চৈশ্বৰ্য্য/হামান্ধা	ছদ্মবেশ	In disguise
দৃশ্য-দৃশ্য	মুখামুখিকৈ	Face to face
অগচ্ছাই আগচ্ছাই	বহুঠাই আশুৰি	Far and wide
দৃশ্য-দৃশ্য	এটা এটাকৈ	One by one
চাণ্ডাল	খোজকাঢ়ি	On foot
চাণ্ডাল	এসময়ত/এদিনাখন	Once upon a time
চাণ্ডাল	চমকৈ/ছুতকৈ	In short
চাণ্ডাল	মনে মনে	In secret
চাণ্ডাল	মাজেসময়ে	Now and then from time to time
চাণ্ডাল	ইতিমধ্যে	In the mean time
চাণ্ডাল	অকস্মাত/কিবাকৈ	All on a sudden

বচিমা-চন্দ (বিপৰীতার্থক শব্দ)

চন্দ	জীবিত, সজীব	Antonymus :—
চন্দ	মৃত	Alive
চন্দ	তলত	Dead
চন্দ	ভাল, সৎ	Below, bottom
চন্দ	অসৎ, অপবিত্র	Good, honest
চন্দ	সকল	Dishonest, unpure
চন্দ	অক্ষম	Able
চন্দ	উপস্থিত	Unable
চন্দ	অনুপস্থিত	Present
চন্দ	আটাইতকৈ ভাল	Absent
চন্দ	একেখানে বেয়া	Best
চন্দ	ওপৰত	Worst
চন্দ	চোচা	Top high
চন্দ	তপত, গৰম	Cold
চন্দ	বহুমূলীয়া	Hot
		Costly

পয়সা	কম মূল্য	Cheap
নান্দুমা	শুকান	Dry
দিচিবা	সেমেকা, তিভা	Wet
জাৰা/কিৰি	খালি, শূণ্য	Empty
কুন/চিয়ামা	পূৰ্ণ, পূৰ	Ful
হৈবা	বন্ধু	Friend
চাতে/অতজুমায়া	দুৰ্	Foe
পিজ	কেছা	Green
নুমা	পকা	Ripe
লিবা	গৰু	Heavy
পাৰ্শ্বালিবা	পাতল	Light
চন্দ	সৎ	Honest
লাহাৰা	আমদান	Import
লেবা	বপ্তা ন/দিয়া	Export
ইগাৰা	আনন্দ/ভালকৈ	Joy
চাৰিবা	দুখ	Sorrow
গিৰা	বুঢ়া	Old
দেকাগুপিঙ্গল	ডেকা	Young
চন্দ	পবিত্র	Pure
চাৰা	অপবিত্র	Impure
হমা	সচা, শুদ্ধ	Right
হমা	মিছা, ভুল	Wrong
মেব	শকত	Fit
এমরাবা	লাহী, পাতল	Slim
দে	ডাঙৰ	Big
চুক	সক	Small
কাংচা	বেগাই	Fast
মেমেচা	ধীৰে ধীৰে	Slowly

দুগ্গজ	প্রথম	Fast
চিচিমহ	শেষ	Last
চিচি	নতুন, ন	New
চিচি	পূর্ব	Old

বিঃ দ্রঃ ১) একেটা গবদই কেইখাও অর্থ প্রকাশ কবা
শব্দ :—

আঁ-চা	মোৰ বেয়া, মোৰ পাত
আঁ-মা	মই মাটি, মই জোন
আঁ-চি	মোৰহে, মোৰ কুকুৰ
আঁ-তিৰি	মই কল মই লাগিছো (গছত)
আদিবা	হাতেবে চোৰা, লোৰা
আদিগা	বোঁহি হ, বাহৰ খাটা
এতুক	বন্দুক, জুই আঙঠা
ক	আঁহিবা, চিঙিবা
কবি	আঁহিছে, চিঙিছে
করা	অহা নাই চিঙা নাই
কবে	আঁহিৰ, চিঙিৰ
কম	আঁহিলো, চিঙিলো
কন	আঁহিৰ, চিঙিৰ
কই	আহে চিঙে
কাবা	তিতা, গছত উঠা
কচা	আঁহিবলৈ বেয়া, চিঙিবলৈ বেয়া
কজা	আঁহিব নেলাগে, চিঙিব নেলাগে
কাৰি	তিতা হৈছে, গছত উঠিছে ধান-
	মাহ আদি মাৰিছে, খাব, ছাই
	ঘৰত/গছত উঠিবলৈ, ধান-মাহ
	আদি মাৰিবলৈ কোৰা বুজায়
	ককাইদেউ, গছত উঠা, ধান-মাহ

কিনা
কিন্না
কুৰা

কুমা

কুম

কুঁত

কাংচা

কিবি

কিন্না

গিবি

গিন্না

গিদুবা

গিউমা

গিন্না

গেচা

গই

গং

গেধে

চ

চং

চাৰা

চাৰি

চান

চিন্না

চিৰি

চিচি

মৰা, তিতা হোৱা বুজায়
শূনা, দাড়ি
নিচিনা, বাওঁতা, নাৰাওঁ
পৰা, কাপোৰ চিলোৱা, বন্দুক
খনুকাড় মৰা
পোৰা, চকু চৰহা
তল, নবক
খোঁজ, খুঁটি, ঠিকনা
সোনকালে, এখাল
নাইকীয়া, দুখীয়া, বসুতা
বাওঁতা, নিচিনা, নাৰাওঁ
কুমলীয়া কইছে
মোঁ, কওঁতা, মোৰোওঁ
কৰা, দুৱাৰ-খিড়িকী আদি বন্ধ
কৰা, জপা
ভগৱানক উচৰ্গা কৰা সাঁতোৰা
ডাঠ, কব নালাগে
এঠাই, টানকৈ
ভাই-ভনী, ধানমাহ সব
ফৰিং, খেদ
গাড়ী টান কাৰি
গা, পঘা কাৰি
জীয়াৰি, কুঁহিৰাৰ
নিষিয়া, হোৱা, বিমোৰা
নিষিয়া পৰিছে, হৈছে, বিমাইছে
হব, বিযাব
গছৰ পাত, নমৰে, নবন্ধা, কাগজ
বাতি, ফালিৰি
বচী, পূৰ্ণ

চিচি
 চি
 চমে
 চানি
 চেকু
 চু-চু
 চাই
 চই
 চা-চিচি
 চু
 চু
 চুই
 চুকু
 চুবা
 চুবা
 চু-নু
 চিং
 চিচি
 চিচি
 চিগা
 চিমা
 চুজিয়া
 চু-লায়া
 চায়েবেয়া
 চিগা
 চুগামা
 চিকা দেমা
 চা-জাই
 চা

পাছত, মিচিং মানুহ
 ডেজ, মব
 মাৰি, তোলা
 জীয়াইছে, তুলিছে
 মন, কোলা
 ভালকথা, জিলী
 হয়, বিবার, বোণী
 পঘা বতা, কুকুৰা খেদা
 কোন মিচিং কোন পাছ
 ভাষা, কথা, ভাল, গাহৰি
 গাখীৰ, ওখ, ধোৱা, পুৰিবি
 ভাল খোঁচে
 ধুৰিগৈ পুৰিবিগৈ
 পুৰা, ধোৱা, ভুকা
 জুই ধৰ, তোল
 ভাল নাও, শিং
 নিমখ, লোহা
 ভূপিনা, মাগুৰ মাছ, মাছ
 নাৰ মাছ, হৈ যোৱা
 তুলিবা, সকল
 সোধা, বদি
 কমাৰ, খুন্দুতা
 কথা লওঁতা, গাহৰি লওঁতা
 শিক্ষক, অধ্যাপক, নাম গাই দিওঁতা
 উষাল, সকল
 উকাৰকবা, তোলা, দঙা, জুইধৰ,
 কলিজা ডাঙৰ, নিষ্ঠুৰ
 দিনটো, খেলি চোকা
 বেলি, ঘাই

চি
 চেবা
 চুজি
 চবা
 চা
 জা
 জাই
 জি
 জিই
 জিবা
 জিবি
 জাৰা
 জু
 জিমা
 জি
 জিং
 জিমা
 জুংনা
 জুগা
 জাজিবা
 জেবা
 জিংনা
 জিবাচা
 জিবা
 জি
 জিচা
 জিবি
 জু

তেজ, মব, বন্ধা
 গাখীৰ খিৰা, পগোৱা
 গুৰি কব, ভাল পানী
 মদৰ গৈছ, পঘা বতা
 কোন, হাবি
 নাই, দলিয়া
 দলিয়াই, চোকা
 পানী, বড়ী আইতা, খজোৱা, কিন
 মিঠা হয়, খজোৱাই; কিনে
 যি, যিটো, যিহন, মিঠা, কিনা
 মিঠা হৈছে, কিনিছে, খজোৱাইছে
 আচোঁবা
 নাইকীয়া, চোকা
 খোঁচ, মৰত লু
 নিকিনো, কেচা
 উৰ, শব্দ কৰা
 মলি, আইতা
 চোলা, উৰা, শব্দ কৰা,
 মৰতলৈ, মাতি আহি
 শামুক, গজ
 ধাব থকা, দলিয়াই কৰা
 ওপজা, আখৈ ফুটা
 কিনি, উৰি
 মিঠাকৈ, যিমানখিনি
 কিনা, নিঠা হোৱা; জোনে
 ওকনি, গছত লগা
 এটা, থেকেৰা
 কল, লাঁছে
 তেল, দ, পলিয়া

লিবার্জি
লিবা
লাচ্চা
হামাকিয়া
হু
ছাদুবা
ম
মই
মুবাভু
মু-ব
মু-চ্চা
মু-চ্চা
মুগুবা
মু
মুমা

নিম্নব, বৈ যোরা পানী
পধু, বৈ যোরা কাটা
ইমান, ই বেয়া
চোব, খালো নাযাও
ঠেল, বাবে
ববয়ুগ দিয়া, থাই দিয়া
আই, মা, কাটিবা
মা, কাটে
বাহনী, মকাল বাহ
ঘব বাবী, ঘব বহল
জোন বেয়া, মাটি বেয়া
ঘব বেয়া, ঘব বহল
কাটিবা, কমোরা
মাটি, জোন আচাৰিত অৰ্থত, পৃথিবী
চেপা, প্রথম সন্তানবপবা দ্বিতীয় সন্তান
হোৱালৈকে মাজব সমস্তাখনি আনজ

বিঃ দ্রঃ (২) উচ্চাৰণৰ সুৰ অনুযায়ী এটা শব্দই কেবাটাও অৰ্থ
প্রকাশ কৰে। এই সুৰ তিনিটা — নিম্ন, উচ্চ, সমা শব্দৰ ওপৰত এটা
বিন্দু (°) দি নিম্ন, দুটা বিন্দু (°°) দি উচ্চ আৰু বিন্দু নিদি সম সুৰৰ
কথা বুজোৱা হৈছে।

কাংচ্চা°
কাংচ্চা°°
কুচিৰি°
কুচিৰি°°
গুচাৰি°
গুচাৰি°°
চ্চ-চ্চা°
চ্চ-চ্চা°°

সোনকালে
এখালৈ
শুহুৰী মাৰিছে
ঔষধ
কেচু
গুচাইছে
কথা বেয়া
ভালকৈ

জিগা°
জিগা°°
জুংনা°
জুংনা°°
জুংনা
তাগাবা°°
তাগাবা°
নি°
নি°°
নি
নিই°
নিই°°
নিই
নিই°
নিই°°
নিই
নিই°
নিই°°
নিই
নিই°
নিই°°
নিই
নিমজিগা°
নিমজিগা°°
নিমজিয়া
নিয়াম°
নিয়াম°°
নিয়াম
নিয়াম°
নিয়াম°°
নিয়াম°
নিয়াম°°
নিয়াম°
নিয়াম°°

মিঠা নহয়
নিকিনো
খোচি
মুৰতলৈ
মতি
ভবোৱা
থিয় হোৱা
ধব
পিথা
গান গা
ধবে
পি থাই
গান গায়
ধৰিছে
পি থাইছে
গান গাইছে
ধৰিম
পি থাম
গান গাম
ধৰিবৰৈ ইচ্ছা নকৰা
পি থাবলৈ ইচ্ছা নোহোৱা
গান থাবলৈ ইচ্ছা নোহোৱা
নধৰো
পি নাথোঁ
গীত নাগাওঁ
নকৰো
নালাগে
পানীত উঠি অস্থক ধৰোতা
ৰাখোতা

বহ^০
 বহ^{০০}
 মদ^০
 মদ^{০০}
 কিগা^০
 কিগা^{০০}
 মিচ্চা^০
 মিচ্চা^{০০}
 বা-চি
 বা-চি

তাত
 ক'ত
 চক
 চাউলৰ খান
 বাকলি গুচা
 ওলোমাই বাখ
 হিন্দু (অসমীয়া মানুহ)
 অলপ
 সিহে, সি কুকুৰ
 বোকোচা লৈ থাকিব,
 সেইটো ভেজ

— X —

২৪৩(ম)

THE
 SIDE BOOK
 ALBUM

